

אמונת חכמים – לפרשת שופטים

בתחילת פרשת שופטים אנו קוראים את אחד מיסודות היהדות, **מצות אמונת חכמים**, כפי שכתוב: "וְעִשִּׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ... כָּל אֲשֶׁר יֹרֶדְךָ. עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יֹרֶדְךָ וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָךְ תַּעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יָמִין וּשְׂמָאל" (יז, י-יא).

אמונת חכמים תמידית

מצוה זו נוהגת גם בימינו, כפי שכתב ספר החינוך במצוה תצ"ה בביאור מצוה זו: "ובכלל המצוה גם כן לשמוע ולעשות **בכל זמן וזמן** כמצות השופט, כלומר החכם הגדול אשר יהיה בינינו בזמננו, וכמו שדרשו זכרונם לברכה [ראש השנה כה ע"ב] 'ואל השופט אשר יהיה בימים ההם' - **יפתח בדורו כשמואל בדורו**, כלומר **שמצוה עלינו לשמוע בקול יפתח בדורו כמו לשמואל בדורו**. ועובר על זה ואינו שומע לעצת הגדולים שבדור בחכמת התורה בכל אשר יורו מבטל עשה זה, וענשו גדול מאד **שזהו העמוד החזק שהתורה נשענת בו**, ידוע הדבר לכל מי שיש בו דעת".

בבואנו להבין את משמעות מצוה זו, בדגש על המילים 'יָמִין וּשְׂמָאל', נתבונן בדברי רש"י: "אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן שאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל". כלומר כשמתעוררת שאלה הלכתית, יש לבקש הדרכה והכוונה ממורה הוראה מוסמך, ולפעול על פיה, גם אם תשובתו נראית בניגוד להגיון.

המשכה של הוראה זו במצוה תצו, כפי שמבאר אותה ספר החינוך: "משרשי המצוה לפי שדעות בני האדם חלוקין זה מזה לא ישתוו לעולם הרבה דעות בדברים, ויודע אדון הכל ברוך הוא שאילו תהיה כוונת כתובי התורה מסורה ביד כל אחד ואחד מבני אדם איש איש כפי שכלו, יפרש כל אחד מהם דברי התורה כפי סברתו **וירבה המחלוקת בישראל במשמעות המצוות, ותעשה התורה ככמה תורות...**, ובכל דור ודור גם כן שנשמע אל החכמים הנמצאים שקבלו דבריהם ושתו מים מספריהם ויגעו כמה יגיעות בימים ובלילות להבין עומק מליהם ופליאות דעותיהם... ועל דרך האמת והשבח הגדול בזאת המצוה אמרו זכרונם לברכה [ספרי] 'לא תסור ממנו ימין ושמאל', אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין לא תסור ממצותם, כלומר **שאפילו יהיו הם טועים בדבר אחד מן הדברים אין ראוי לנו לחלוק עליהם אבל נעשה כטעותם**, וטוב לסבול טעות אחד ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטוב תמיד, ולא שיעשה כל אחד ואחד כפי דעתו שבזה יהיה חורבן הדת וחלוק לב העם והפסד האומה לגמרי".

לשיטת בעל 'ספר החינוך' יתכן שהחכמים יטעו בהוראת ההלכה, אם כי אין זה מצוי כלל, ובכל זאת עלינו לשמוע בקולם ולנהוג בהתאם להוראותיהם, משום שהחלופה לכך היא "אנרכיה הלכתית", שתוצאותיה גרועות הרבה יותר.

לעומת זאת, מדברי החזון איש משתמע שכלל לא תהיה מצויה טעות בפסיקותיהם של החכמים, כפי שכתב באגרותיו, אגרת לג: "השגחתו יתברך הוא בכל דור ודור על היחידיים ששתלן בכל דור להורות חוקיו ומשפטיו לישראל **וכשהן מעמיקים בהלכה הן בשעה זו כמלאכים ורוח ממרום שורה עליהם ועל פיהם נקבעו הלכות באישות החמורה ובשבת ובשאר הלכות חמורות. ורוח חזק לפעמים מפומהון נפיק בדברים חוצבי להבות...**".